

სხვა ვერ შექმნის, თიხის და მარმარი-
ლოს საშუალებით „გოსეს“ ვერ გამოა-
ჩინებდებო, სიტყვით და რითმით ვფე-
ხის ტყაოსანს მეორეს ვერ შექმნი-
ბასკალის თიხის კი საფეხებით განი-
მეორეთ, ეთერმასაც სრულად განი-
მეორებთ—ღამიკეციბთ... ამიტომ ხე-
ლოვნებითი შემოქმედება მანქნული
მართკ ინდივიდუალურად. ყოველი სხე-
დადგის—კი რაეულად, თუ გნებავს
მასიტყვითაც.

ხელკენება არასოდეს სინამდვილე არ
არის, არამედ ზედმეტი, ის რაც მი-
უწეველია სინამდვილეში, რაც კონ-
ტრასტია მისი, რაც იდეალურია, ყველ-
სზეა დარგი კი შეიძლება სინამდვილით
მიხვეულ და სრულად ამოწურულ
იქნას.

სიკოცხლის ძიების სტიმული, მის ტრადიციული იერია, ამ ტრავმის კომპლენის სასურველის მიუყვანლობა რეაქციებისა და ხელოვნება მას სწავლება ამ ტრავმის სხნის იდეალურის სინამდვილით, იდეალით. ამიტომ ხელოვნება, რომელიც მართკ სარტა სინამდვილის იდეალს მოკლავს, იგი ხელოვნება. ამიტომ ხელოვნება არ შეიძლება დიტივის არსებობა სინამდვილად და თუნდაც მისა გარკვეულ დღეებ. ამიტომ, რომ ეს გარკვეულ ძრობა ცხოველყოფილია უნდა განხორციელდეს, რეალობად იქცეს, თორემ უნდა დათქვიცდეს და განმტკიცდეს... ხელოვნება კი არასოდეს არ განხორციელდება და მტკიცდება, იგი არ იყიება და მისი ფორმა, სინამდვილეყოფის იტებს ახალ ტრავმების (სინამდვილის არტაივი) აზრს, იდეალურ სინამდვილეს. და დღეის გრდელზე ხელოვნება „საქარა“ ფორმაში ვერ გადადოვდება, მაგრამ დღეის ლტოლვის მის სინამდვილით გამართობას პირველ თავს შეაფარებს ამ მართალიუს, რომ ამით ენტეფოს.

თვითონ ხელოვნების კი სუფეში არ სარია...

აგაგო პაპაგა

ქართულ ხელოვნების გა-
მარჯვება

თანამედროვე ქართულ ხელოვნებასთან, რომელშიც წინამორმედ საუკუნის მემკვიდრეობა ამოსწურა, საკაროა ახალ სინტეზი. ამისთვის კი წინასწარი კრიტიკაა საჭირო, რომელიც დღევანდელ ესთე

ტიჟრ საუნჯეებს შემადგენელ ელემენტებად დაშლის ღ გარაკევეს. სინტეზს ანალიზი უნდა უსწრებდეს. ამ გზით კი ბევრს დავინახებთ რამე საეულოცხოს. უპირველესად კი უტხოვოდან გადამამდერ მოტივიების იმპორტს.

ასრებიზს დებულებას, რომ რუქთაში სა-
ქართველოში კულტურა შემოიტანაო.
საზოგადოებრივი აზრი დიდ ხანს ტრი-
ალეზიდა ამ დებულების გარშემო. იგი
საერთაოდ კულტურის პროცესშიაღ-
ციცეს. მიტომ იყო, რომ არ. ჯორჯაძე,
ეს ქართველ ინტელიგენციის კეთილ-
მოილი ფიგურა, ავტორიტეტულ პრი-
ნციპს უხსანდელად ამ აზრის ავტორად.
— „მათი საქართველო“ ზულუფუმენბა
ქვეყანა, სიდაც ხალხი მოუხარაშე ხო-
რცა სკამს, დ ტანზე სიყველს არ
იკარებს. ამ ზედ-კრულ ველურებს მე-
თვარამეტ საყურულ დიდი ზედნიერება
ეწვიათ, მოვიდა დიდებული, განათლ-
ებული, კულტურით ძლიერი რუქით.
მფარველობა გაუწია ველურებს. ქაშა-
შის ასწავლა, ტრანსპოსისც მიაგნა,
ფრკ-სერთუტებში გამოაწყო ბუმენბები,
პირში სიგარა მისცა, თვალს ბინოკლი
გაუთეთა, ზუქუქაში თემზნედაც მაღალი
ცილინდრი ჩამოაცო. დო აი, დადის
დიდს ამ ტრანსპოსში გამოაწყოილი
ზულუ ქართველი ჭეთაისის ბულვარდზე
და ტფილისის ჭეთამეტზე და სტრეტა-
ბედნიერებით. .ო. ასეთი ღრმა იმონი-
თი უთასბა არჩ. ჯორჯაძემ რუქეთის
კულტურის ქართველ კრპოთაყენისმც-
მლებს. (იხ. არჩ. ჯორჯაძე. წ. 1, გვ.
66—67). ეს აზრი დღესაც ამაყად და-
იარება ქართულ უზუზო აზროვნებაში.
ამ დებულებას კიდევ ერთხელ სქარია
გადანსჯა. მეც ვიცხადებ, რომ რუქ-
თა საქართველოს კულტურა შეაფარბა
და დასწეულა. რუქეთის კულტურა სა-
ქართველოს დავითო რკორცო გადაშე-
ნება. ეგვიპოს კერპთა წინაშე პითი-
ას-გებური სლოკინიც რუქეთის სკოლის
ხელენია. იქაც ასეთხელ მოგონებს
ქჟინდა ადგილიმეტარე მე-19 საუკუნის

გეროდ, რუსეთის რუსეთისკენ აბრუნებდა, რომ ესნა რუსეთი იმ სირცხვილისაგან, რომელშიც ჩავადა დასვლეთით ვატყებულ საზოგადოების მათხოვარი აქტიურობით. ერთ ფრანგს ეთქვა: „საოცარი ხალხი ხართ რუსები, თქვენ ძველი, ისტორიულ მოღვმის შთამომავალნი ხართ, და უფვისტომი, ნაპოვან ერის როლს ეს თამაშობთ თქვენგ სურვილით“. სწორედ დახასიახსნა და ასევე შექმლი იმ ფრანგს მიემართა ქართველ საზოგადოების უმრავლესობისთვის, სხვათა გაზიადენება და თავის დამცირებაში რომ ეძებდნენ კულტურის მწვერვალზე მისვლ გზას. და რა მოხდა? საქართველოს შემოქმედებას საკუთარი გზები აღაქვეს, ძალით მოქმედი თესლი ააქვს ქართული ბადი. ხოლო ტყვეობაში ისე გამოიწვეა საქართველო, რომ ძალით უფლება აყრილმა, ნებისა და დიდებასთან თავის უკონა. ქართველმა საზოგადოებამ ვითომ შეგნებულად უარჰყო ის გზები, რომლიც აქაუნდ მიდიოდა. რა მიზეზით? გადმოქართულენული რუსული ლიტერატურა, ხალხი და უფრო მალერ, და ისიც შეწყვეტ ქართულია. აღსანიშნავია, რომ მეცხრამეტე საუკუნის სათავეში ქართულ ლექსს კიდევ აწივდა თავისებურება, ფორმათა ხასიათი, სავნობრივი თემათა გვარობა, ერთი სიტყვით. სტილის მოთხოვნისგანმანი არსებობდა ქართულ ლექსში, არსებობდა ხელოვნების ტრადიცია, რომელიც უშუალოდ გადაცემის, გახურობის გზით. მაგრამ ამ ტრადიციის ძარღვები გარდაქალს. 5. ბარათაშვილი და აღ. ქაქუცაძე ჰქებდნენ ქართულ ხელოვნების კარებს, და გრ. ორბელიანის გვარებით კი იმარჯვებს ახალი სკოლა, ე. წ. აკაკი-კეკელიძე. ეს იმ ქართულ ხელოვნების და კულტურის დეკადანსად მიმაჩნია. აქ აღსაქრთა ქართულ ხელოვნების რეაქტორი, და იმიტომ ეს არა, არა, რეალობაში იყო, არა, უტყბი გუნება, უტყბი პიხივა იყო ქართულ სიტყვების გამოთქმული. სინამდვილის ინტელტური განცდა გაძინდა. ერთგვარულმა ფენომენოლოგიამ დაჰკარა კოლორიტი. თუქმ ისიც უნდა ითქვას, რომ ყურადღება მიანიშნობდა სა-ქართველოსკენ, რაც ეროვნული შემოქმედების პირველი და უმთავრესი ამ მხრად ლარსაქმეობით მიცხრამეტე საუკუნის უფლტრეხული, მესამოცე უწლები. ორი დასაწყისში შეტევა დედათა მიერეს. ძველი, რომელიც ქართულ ტრადიციით

ბუნ იყო ღიზრდილი, „შინიდან გარედ გაუსვლელია: ბარბარე ჯორჯები, გოგონები ბარბარეშვილი (ან როგორც თვით აწერს ხელს: ბარათოვი) სარდიონ ალექსი-მეხნიშვილი (ან როგორც თვით აწერს ალექსიევ-მეხნიშვილი, ექვთიმე წერეთელი და სხ... რთმელნიც „სისტემაზე სდარჯობდნენ“—ქართულ სიტყვას, და „ზადანა—ოსტროგინები—ლინიები—რუბრი“ თ კი აჭრულდნენ და რყვინდნენ „ზრდილობიანი კლამით“ „ნამდვილ ქართულ ინას“. ასეთი იყო ძველთა ბანაკი. მეორე დასაწყისი ახალი იყო. და ამ ბანაკს მეთაურობდა ილია ჭავჭავაძე. ამ ორ მიმართულებას ერთი რამ ანათავსებდა: შინაგანი ტრაიბიზმი. იმ გარეგინით, რომ პირველი ქართულის ენალექებოდნენ, რუსულ მოლოპულ გზაზე კი ცუდობდნენ და გვიან ჰკარავდნენ, მეორეც კი გობნობდნენ გადაშენებას და ბრძოლით სტილიზდნენ ენის აღდგენას. ილია ჭავჭავაძე არის ამ გარდატეხის საუკეთესო განმცდიელი და შემგნები. მას ეწიროდა კიდევ ქართულ სულს-გან დაშორებულისა.

—ვინ იცის, იქნებ მე ჩემმა ქვეყანამ ზურგი შემომატციოს, როგორც სხვა დანადგზე გამარჯვლს და აღზრდისა? იქნებ მიმოთვისოს კიდევ, რადგანაც ჩემში მაინც და მაინც ჩემი ქვეყნისა დღევრტა დაღმდულია“ო. ასე სწრდა იგი. ჭავჭავაძე ათვისის წერილებშია: „მან დაიბანა თავისი და საქართველოს დაშორება, ხოლო საქართველომ თუ მიიღო იგი, მართლა მიტმოს, რომ ჩვენი ქვეყნის დღევრტა იყოს მას დაღმდული. ილია ჭავჭავაძის შემოქმედებამ ნაკლებდ სჩანს ქართული კვალი. მან ვეღარ შეძლო ჩვენი ყოფილ თავისებურ და მძალევი ცნათერო მორტივების შეთვისება. ილია ჭავჭავაძე რაინდობდა, სარბაზჯოდა ქართულ სიტყვას და რეციციებს, მაგრამ „რუსობის“ სტიციურ შემოწოლას ვერ გაუძლო, და რაც აქეთ მოვიდნაით, ჟურის მიტად ვიცდობით რუსული გავლენის ლეწვი.

მოუწე საუკუნე საქართველოში რალაც მიიწინიებით დაიწყო. საქართველოს იდენტოიაი იქრება ყოფილ დარწვი. რუსეთით გაბრუება გაჰქრა, ხოლო საქართველოს განთავისუფლებით მიმეწე ლეწვი დღევრტა მიტრამიტე საუკუნის მოვლენებში“ ასეთი განთავისუფლება გარდატეხა. მაგრამ რა გზის ადგება ქართული ხელოვნება? გააციულ პასუხის მიცემა არ შეიძლება, რადგან თვით

ეს გზებია გაურკვეველი. გაურკვეველია თვით ჩვენი პიხისის ინტინური ვინაობაც. ქართული მხატვრობის რენესანსი ჯერ არ დაწყებული. უნდა კი დაწყოს, რადგან საქართველოს უყვადებმა გავწადინა ეს უყვადებე კი ერისა და პიროვნებასაც უმთავრესად ხელოვნებმა უნდა მისცეს. ამიტომ ხელოვნების ალონძიანება უნდა იყოს ჩვენი მთავარი მიზანი. თითქმის ეს აზრი უყვე სდევნის ქართველ საზოგადოებას და ჩვენს დღევანდელ შემოქმედებას უყვე შეზოკრება დღეიყო. ხდება ძვრა. სამისოთ უყვე ათორთოვლა და საქართველოს მერიც საუუნე. და აქ გაზრათებს შემოქმედებითი პოტენციის გამოჩენა. ისტორიულ ფერფელს უნდა გამოვტაციო ქართული თვისება და თანამედროვე ხელოვნებაში თან თვისებებზე ვაყენებ. სხვანირად საქართველო ვერ იარსებებს. მაშასადამე უნდა დაუბრუნდეთ საქართველოს, აზნას, რომ საუთარი მტობის წყარული ფუიყოფით უფრო მეტციცელ დავადსტუროთ ჩვენი ეროვნული ინდივიდუალობა. მაგრამ ეს გზა აშენებს ქართველობას. გიეგროპოლიტის სურფიონი ისეთ პატოლოგიურ ხასიათამდე მისული, რომ მეტად ძნელია მისი აღვილაო მოცილება. მისი ლიკვიდაცია მხოლოდ თაობათა ცვლაში მოხდება. დიდხანს ვეღარ გასტნის ევროპათ უეზარხოშობა. მის შესცვლის ახალი შელოვნება, ქართულ ნიადაგზე გადაშლილი. ამას იზამს ეროვნული თვითშეგნების და თვითშეგანობის მთლიანობის აუცილებლობა.

«იგი გაიმარჯვებო?» — ეს კითხვა თავის-
თავად სწევდება.
გაიმარჯვებს ეროვნული შემოკავიდლება.
საქართველოს ხელოვნება აზიასში და-
ბრუნდება. შოთა და ზესკრა აქ არიან.
უკვე ისმის უნახავ ცხენთა შორეული
ფეხის ხმა.
ფელით.
რა უფით რომ ამ ლოდინში ვიჯანყებით
ცხოვრების Sturm ის და Drang ის ხა-
ნამ, რომელიც ჯერ არ დასრულებულია,
თითქოს მოგვადარც, დავგვალა, და რე-
ვოლუციის შტანდარტზე ხელოვნების
ოლიმპზე არა სჩანს, მაგრამ გაიმარჯდება
საქართველო მკერდს ხელოვნების ორ-
დენით დაიწვევებს. ხელთ ხელოვნების
ინიჩიერებს შეფლიან საქართველოს
შემოქმედებით. საქართველო.
ტენიკის შედარებითი ცხელ უფა,
და ეს ევროპა ყველა იმ ჯგუფს,
რომელიც ქართველი ხელოვნების ევ-

სიკვდილის აჩუდილი

ძველი ნაცნობი ისევ მეყვია,
ძველი ნაცნობი—ჩემი სიყვდოლი.
და, ჰა, სიცოცხლე ისევ მეწყვება—
ლოცვით ვგდევარ ღიაზე მიხდილი!
ღიბას, ისევაც ვამოძებნავ
მე ახლა მისი შავი აზრობილი,
და უკვე თვალწინ ვკვლავ დამებატა
ყოველი ჩემი განვლილ განცდილი...
ბავშვი ვიყავი, ჯერ ჩჩვილი ბავშვი,
როცა პირველი ვნახე მსოფლიო;
დღისი აღზრდით ვცოცხლობდი მაშინ
და გულს ჩაეკრა მითით მოულოდნელად.
„ღიბა, მიშველე, ვ დავბიძი, მისხენი;
მე ნხოლოდ შეხება ვიყო, ის მინდა!“
შეგხედე დღღის ცრემლებს, ვიგბრებდი,
რომ ამ სკავოლოდ უნდა მიხსნიდა!
მის ნა კიდევაც; განგების ძალთა
ისმინებ ჩემი ვიდრეც წყრუოდა:
მტკიცე ზღუდედ მშობილი კალთა,
მძლეოთა მძლეობა დღღისა ცრემლი...
ქაულოთ ვიყავი, ოცნებით სავსე;
ორ ასმსვერვლოზე იწვიდა გული:
მასულ დამეღულე და სატრფო ძვირფასი
და საყვარელი ჩემი მასოლთა,
რომ კარი მან ვგვლავ დამეკაუნა,
მგერამ ვერ მისწვდა ის თევის სტოგიოლს,
და გამარჯვება ბედმა არაუნა
ჩეს დამეშვეტლი სიცოცხლე
ვაკაცეც, თუმცა მშვიდად
ცვიფრებით ჰუკვ გულგარე
დღე მშლიდა ლევეჯერ და კვლ
ათასი მწარე ზოუნგის ტყე
უდროოდ მოეხუტედი დიდორე
სამძიმის აგას მხარბლი წყა
და, ხლბა ჩემ წინ კვლავ
მისა აზრობილი, ბარბეც
გულმინა... ო ვუწინ მეტეც
მწოთოვ ეპოპეის მწოთო
ხან ვე კებოროდი და ვენე
ბან ვიძიბოდი ცრემლით

დღეს ის დაწყნარდა და
ახსოვდა ანდო, ახსოვ-
ნათვალად ყველადა-
ნაზ სიყვარულის—მეც
ახლა აღარ გყავს მე ა-
ნა ლორე სატრეო,—
ველარე ნაშუას ვაძე-
გლავ ჩიქოტლისთვის
დღეს ზიზიდა და ზიზ-
სიკვდილის ჩრდილის ს
ყურბა ეფლის წყვ-
და ნახავი, რომ

რეზიუმის ეზაფრუტი

ჩემი პირობები ვიკლავი ორდონის სარზე
(ეპილეზია გადარევა და ბედის წერა)
მავნე თვალემის აქ (ეფიდემას სარტო მზერა)
ბლოკი ეფიდემას სარზე ნდომის აქ მარტო მზარზე
უფავარს (ტენის თავს დაქენებები ქვეყანა მრუდე
(სარტოვარია გამზარული უცხოვარი ხაპი)
დადარენი ხაპას კიდელ ახსოვს სიცივის ქაფი
გვლენის წყვილის რომ ეხსენება ძალადი მუღით
სქელი ობობა სკონინის ბადეს სკელეტზე ლამაზს
(დრის გუგადამაპოს თუ მოსწყინდა უმანო ბანდი)
გაბობილ შებნულ გადღადრემის ატარალის ლანდი
უხბო გამეფელი წაიხრებავს საზნებლ ამბავს
თავის ორალის ქიხენის რგი მოეღის მარად
(მწელია მეტად სსოვინისთავის ეფნული პატმოს)
შეზღის სიყვდილმა ტენიანამს აზავინ დათოშს
მთელი საწყარო ესურგება დიპტეს არად
და როცა მიწა გადაყვება ძეობას ავი
(მზე მშინ აზად გადარტყდება დასასლის ტარზე)
დატეხენიერს უკანსკელ ორდონის სარზე
გატეხენიერული ძვალდახსოვლი განხმარი თავი

P. S. ლავამად აპოკალიპსის (ჯეზ.)

ჟიჟულ ღაფრუბი

შუკოლო, შუკოლო—მარტო შუკოლო,
 ლის—რომ სწავლა ხორცი
 ედ დაღალაულ ხეულს
 შემიღწეობის სრულ დალაპოზამდე,
 დაღწევებული
 პით დეგენერატი განმარტოებით.
 ის წამს ტემა პუთია
 ზის და მარტი მანერების.
 თრის ბაღების.
 ჯანი!

ვირით: ჩემთან, მე შენ გაღმერთებ.
 ვიანი საღამს
 სამეცადინოთ.
 თავიანი რკალში
 რ სეცდით მეძაგვო
 ის მაგიერ, რომ გრთმანეთი მართი
 აფა ხელო მეორეს
 ნი რას გირჩევს
 ესტასა და ძლიერს
 ბს მხევი ოჭრითი.
 მურობის
 ირიბობა- ისტორიაა ერთი უცოლ

6603506 856500

ჟღერს ტყეებში მოსიარულე
მგზავარი ზუბილი და სევდიანი,
შორს რომ დადგამს მისი მოსიარულე
და ყრმობა ლამაზ ზნეობიანი,—
შვესდებები წუთით, რომ გავარდვიო
რიდელ საზარლად ჩამოფენილი,
ვივადვად ყრმობა და მოფარქვეო
მის საფლავს ცრემლი გულს ჩარჩენილი.

და როცა მისი ნაზი ზმანება
ტკბილი აღერსით მომფეურება,
დრო გაფრენილი დამენანება
და გული სევდით დაისერება.

და მივსწერ ბარათს: შენი სინაზე
არ შეიბრალა ღამის ისრებმა.
დაიწვი ფრთები ელვარ რკინაზე
და დაგიტირა მწარე ფიქრებმა.

იქნები ობლად ზნელ სამარეში,
ვიდრე ოცნება უმწვერვალესი
არ დამკვიდრდება უსხო მხარეში
და არ დაგატკობს მისი ალერსი.

და ასე სული გაორებული
შენს სახეს მარად თან დაატარებს,
ბრძოლის გზა რწმენით გამოვლენილი
ბარათს ხსოვნისას გადაგაფარებს.

მჭედელი

გრადმელზე ციკვავს კვერი,
შანთი ისე ელავს,
ვით ელვათა ჩქერი,
შავ ღრუბლებს რომ სერავს.
მეუდელი კა სქედავს,
მახვილს აპრილებს:
მასში ხსნის ღმერთს ჰელადეს
და თავს დასტრიოლებს!
აწმყო ავიწვდება
ტანჯვის კოცონებით:
მზე მომავალს სწვდება,
ჰარიტს მოგონებით!
და თამაშობს კვერი,
ქუთი ისე ელავს,
ვით ელვათა ჩქერი,
შავ ღრუბლებს რომ სერავს.

გ. რუხაძე

1. ԳԵՆԵԶԻՐՈՒՄ.

გოგონა და ბიჭი

